

dr hab. Jakub Niedoborek
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Lublin, 14 sierpnia 2023 r.

RECENZJA W POSTĘPOWANIU O NADANIE STOPNIA DOKTORA
W DYSCYPLINIE ARTYSTYCZNEJ SZTUKI MUZYCZNE
MAGISTROWI BARTOSZOWI PAPROTOWI

Zleceniodawca:

Komisja do spraw nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi reprezentowana przez Przewodniczącą prof. dr hab. Agatę Jarecką, pismo z dnia 12 czerwca 2023 roku.

Dotyczy:

Uchwały Komisji do spraw nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi nr 63/2022/2023 podjętej na posiedzeniu w dniu 7 czerwca 2023 roku w sprawie zmiany recenzenta w przewodzie doktorskim mgr. Bartosza Paprota.

Wraz z pismem od Przewodniczącej Komisji do spraw nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi otrzymałem dokumentację niezbędną do przeprowadzenia postępowania o nadanie stopnia doktora: wymagane dokumenty, krótki życiorys, propozycję tematu i koncepcję pracy doktorskiej, wykaz osiągnięć artystycznych, wykaz działalności pedagogicznej i organizatorskiej, nagród i wyróżnień w konkursach muzycznych, oraz rozprawę doktorską mgr. Bartosza Paprota, na którą składają się: dzieło artystyczne w formie nagrania utrwalonego na płycie CD, a także praca pisemna będąca opisem dzieła artystycznego pt. ***Fraza muzyczna jako sposób kształtowania wyrazu artystycznego na podstawie wybranych utworów Aleksandra Tansmana na gitarę.***

Promotorem w przewodzie doktorskim mgr. Bartosza Paprota jest dr hab. Maciej Staszewski.

Podstawowe informacje o kandydacie:

Bartosz Paprot naukę gry na gitarze rozpoczął w wieku 8 lat w PSM I st. w Tczewie. Od 2003 roku swoje umiejętności rozwijał pod kierunkiem prof. Jana Paterka w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II st. w Gdańsku. W 2014 roku z wyróżnieniem ukończył Akademię Muzyczną im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku na Wydziale Instrumentalnym – specjalność gitara klasyczna; także w klasie prof. Jana Paterka.

Doktorant w swoim dorobku posiada nagrody na konkursach muzycznych: I miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Gitarowej Trzęsacz – Rewal, I miejsce na Spotkaniach Metodycznych Gitarzystów w Gdańsku, I miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Gitarowym w Olsztynie (w grupie zespoły kameralne), I miejsce na Międzynarodowym Konkursie Gitarowym „Premio Accademia” w Rzymie, III miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Gitarowym w Olsztynie, III miejsce na Międzynarodowym Konkursie Zespołów Kameralnych w Wilnie, III miejsce na Ogólnopolskich Przesłuchaniach Klas Gitary w Inowrocławiu, Wyróżnienie na Międzynarodowym Festiwalu Gitarowym im. Czesława Drożdżewicza w Krynicy, Wyróżnienie na Międzynarodowym Festiwalu Gitarowym w Olsztynie.

Doktorant nie ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora.

Działalność artystyczna:

Bartosz Paprot przedstawił dokumentację działalności artystycznej obejmującą 50 koncertów. Większość z nich to recitale solowe. Z wykazu koncertów Doktorant jawi się jako artysta aktywny, prezentujący podczas występów zróżnicowany repertuar. W swoim dorobku artystycznym posiada koncerty z orkiestrą, podczas których wykonywał *Concierto de Aranjuez* Joaquina Rodrigo, *Podwójny koncert na gitarę i bandoneon* Astora Piazzolli, jak również *Koncert gdański* Krzysztofa Olczaka. Jako solista współpracował z Orkiestrą Kameralną Progress pod dyrekcją Szymona Morusa oraz Orkiestrą Symfoniczną Akademii Muzycznej w Gdańsku pod dyrekcją Zygmunta Rycherta i Barbary Gały.

Doktorant brał udział w wielu festiwalach i cyklach muzycznych, takich jak: Ogólnopolska Sesja Międzyuczelnianej Katedry Gitary Klasycznej w AM im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Konfrontacje Gitarzystów w Pucku, Solowa i kameralna muzyka akordeonowa w UMFC w Warszawie, Muzyka na zamku w Bytowie, Euro Chamber Music Festival w Gdańsku oraz Tczewski Festiwal Gitarowy, którego Doktorant był pomysłodawcą i dyrektorem artystycznym.

Bartosz Paprot dokonał też nagrań, które upublicznia głównie za pomocą kanału internetowego YouTube. Są to wspomniane wcześniej dwa koncerty Astora Piazzolli i Joaquina Rodrigo, a także Franka Martina – *Quatre pièces brèves*. W tradycyjnej formie płyty CD zrealizował nagrania

utworów kameralnych grecko-amerykańskiego kompozytora Dinosa Constantinidesa. Publikacja za-tytułowana jest *Songs of Epirus*.

Po przeanalizowaniu dokumentacji dorobku artystycznego Bartosza Paprota, stwierdzam, iż jest on osobą aktywną, kreatywną i utalentowaną. Bierze udział w różnorodnych projektach, które z powodzeniem realizuje na wysokim poziomie artystycznym. Rokuje to ciągły rozwój artystyczny Doktoranta.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr. Bartosza Paprota pt. *Fraza muzyczna jako sposób kształtowania wyrazu artystycznego na podstawie wybranych utworów Aleksandra Tansmana na gitarę* składa się z dzieła artystycznego utrwalonego na nośniku CD oraz opisu dzieła artystycznego, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem. W mojej ocenie układ rozprawy doktorskiej – dzieło artystyczne, jak i jego opis – stanowią logiczną całość, wzajemnie się uzupełniając.

Celem pracy jest wykazanie, jak wielki wpływ na kształtowanie wyrazu artystycznego wykonywanej muzyki ma sposób rozumienia frazy. Autorowi jako materiał do rozważań posłużyła twórczość Aleksandra Tansmana – jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów XX wieku. Poprzez wykazanie bogactwa tkwiącego w Tansmanowskiej frazie oraz zestawienie tego faktu z rzeczywistością gitarzysty-wykonawcy, stojącego przed koniecznością opracowywania utworów pisanych przecież przez pianistę, Doktorant zwraca uwagę chociażby na mnogość rozwiązań technicznych, które mają olbrzymie konsekwencje w rozumieniu frazy, a co za tym idzie w kształtowaniu wyrazu artystycznego wykonywanego utworu. Multiplikacja rozwiązań palcowych zarówno prawej, jak i lewej ręki – typowa dla gitary klasycznej – jest sytuacją obcą w grze na innych instrumentach. W grze na nich wielorakość sensownych rozwiązań w zakresie aplikatury istnieje, jednak ich liczba jest drastycznie mniejsza niż na gitarze. Gitarzysta, wybierając właściwe rozwiązanie, powinien kierować się zarówno rozumieniem kontekstu muzycznego danego fragmentu frazy, jak i jej dalszym przebiegiem, a nie tylko łatwością wykonania.

W zamyśle Autora pracy dogłębne, wieloaspektowe poznanie procesów towarzyszących kształtowaniu się muzyki Aleksandra Tansmana prowadzić powinno do świadomego, bardziej stylowego wykonywania jego muzyki. Zgadzam się tu z Doktorantem w zupełności. Biorąc pod uwagę fakt, iż wielu gitarzystów, wykonując utwory, wybiera częstokroć rozwiązania łatwiejsze, bez świadomego zróżnicowania środków wyrazu podczas kształtowania frazy, cel niniejszej pracy jawi się jako trafny, interesujący i z praktycznego punktu widzenia bardzo przydatny.

Ocena dzieła artystycznego:

Dzieło artystyczne zawiera zapis audio wykonania następujących utworów Aleksandra Tansmana:

1. Prélude et Interlude
2. Quattro tempi di Mazurka
  - Moderato
  - Rondò
  - Allegro ma non troppo
  - Allegro giocoso
3. Variations sur un thème de Scriabine
4. Passacaille
5. Inventions pour Guitare (Hommage à Bach)
  - Passepied
  - Sarabande
  - Sicilienne
  - Toccata à deux voix
  - Aria

Doktorant, podejmując decyzję o wyborze tematu pracy doktorskiej, pomyślał o utworach gitarowych Aleksandra Tansmana, ponieważ kompozycje tego twórcy – z uwagi na ich głębię wyrazu artystycznego i logiczną budowę – zawsze robiły na nim wielkie wrażenie.

Twórczość Aleksandra Tansmana na gitarę jest bardzo bogata i różnorodna. Znajdziemy w niej zarówno elementy typowe dla stylistyki współczesnej, jak i tradycyjnej, osadzonej w poprzednich epokach. Obok zróżnicowanych rytmów i śmiałych dysonansów słyszymy tu rozbudowaną polifonię, zarówno imitacyjną, jak i kontrastową; klasyczny porządek przeplatany z romantycznym czy impresjonistycznym nastrojem. Można śmiało stwierdzić, że muzyka Tansmana doskonale nadaje się do rozważań na temat kształtowania wyrazu artystycznego poprzez analizę i rozumienie frazy. To bogactwo stylistyczne muzyki wielkiego łodzianina narzuca wykonawcy konieczność znajomości interpretacji różnych stylów, co wymaga sporej wiedzy i elastyczności w badawczym podejściu.

Innym problemem towarzyszącym wykonywaniu kompozycji Aleksandra Tansmana jest fakt, iż był on pianistą i wiele jego utworów gitarowych wymaga opracowania na gitarę. Znamiennym tego przykładem jest tu *Prélude et Interlude*, które „wykonalne na gitarze” stało się dopiero po przeniesieniu go przez Angelo Gilardino do innej tonacji. Pomimo iż utwór powstał jako odpowiedź

na prośbę Andrésa Segovii, nigdy nie został przez niego upubliczniony właśnie ze względu na trudności techniczne, jakie stawiała oryginalna tonacja a-moll. Dopiero dokonanie opracowania czy wręcz transkrypcji umożliwiło wykonywanie tej kompozycji. Podobną sytuację mamy w wielu kompozycjach Tansmana. Nie dziwi zatem fakt, iż płyta Doktoranta zawiera jego własne opracowania.

Otwiera ją wspomniane przed chwilą *Prélude et Interlude*. Utwór wykonywany jest lekko, z dużą dbałością o prowadzenie frazy, która szczególnie w *Prélude* wymaga od wykonawcy wyrazistego różnicowania dynamiki i agogiki, a także przemyślanej aplikatury w celu zachowania artykulacji *legato*. Bartosz Paprot poprzez finezyjne budowanie napięć świetnie oddaje barokowo-impresjonistyczny klimat utworu przywodzący na myśl z jednej strony muzykę Jana Sebastiana Bacha, z drugiej Claude'a Debussy'ego. Słuchając jego wykonania, trudno uwierzyć, że utwór ten był traktowany przez Segovię jako niewykonalny.

Kolejna pozycja na płycie to czteroczęściowe *Quattro tempi di Mazurka*. Utwór stanowi swego rodzaju kontrast w odniesieniu do poprzedniej kompozycji. Słyszymy tu cztery stylizowane mazurki o zróżnicowanym charakterze i tempie. Motoryczny, ludyczny charakter tańców sprawia, iż większego znaczenia nabiera tu artykulacja. Aby nadać właściwy charakter frazie, oprócz odpowiedniej dynamiki, wykonawca musi kształtować melodię poprzez częstsze stosowanie dźwięków krótkich, granych *staccato* i *portato*. Uzyskana w ten sposób skoczność nadaje utworom właściwe brzmienie. Słuchając interpretacji Doktoranta, stwierdzam, iż jest ona przemyślana i konsekwentna, a jednocześnie znakomicie oddaje charakter kompozycji.

Centralnym punktem płyty jest bez wątpienia kompozycja *Variations sur un thème de Scriabine*. Te siedmioczłonowe wariacje są jednym z najbardziej wymagających utworów Aleksandra Tansmana przeznaczonych na gitarę. Temat stanowi opracowanie na gitarę fortepianowego *Preludium op. 16 nr 4* Aleksandra Skriabina. Nostalgiczno-mistyczny charakter tematu osadzonego w tempie *Lento* połączony z bogatą warstwą harmoniczną stworzył Aleksandrowi Tansmanowi szerokie pole do realizacji pomysłów muzycznych. Stąd też każda wariacja ma właściwie inny charakter i klimat.

Wariacja pierwsza *Istesso tempo* to wzbogacony harmonicznym temat z jeszcze większą dozą emocji. Nieco pogodniejsze i żywsze *In poco piu mosso* stanowi drugą wariację. W części tej nastrój smutku i zamyślenia przeplata się z radością. Zwieńczeniem tej „walki” jest trzecia wariacja utrzymana w tempie *Vivo*. Pogodny nastój zwycięża, a słuchacz podaje się radosnemu uniesieniu. Kompozytor uzyskuje taki efekt dzięki zagęszczeniu faktury dźwiękowej i znacznemu ożywieniu tempa.

Właśnie te elementy sprawiają, że wariacja ta staje się wykonawczo trudna, stawiając przed grającym bardzo wysokie wymagania. Tylko dzięki dogłębniemu zrozumieniu budowy frazy i jej przebiegu emocjonalnego możliwe jest zastosowanie odpowiedniej aplikatury w celu oddania właściwego jej wyrazu artystycznego. Sztuka ta udała się Bartoszowi Paprotowi bardzo dobrze.

Pewnym utrudnieniem w odbiorze utworu jako całości podczas słuchania jest zaznaczenie jego części jako osobnych ścieżek na płycie. Zabieg ten sprawia, że wariacje są wyraźnie od siebie oddzielone dłuższymi fragmentami ciszy, która powoduje spadki napięcia muzycznego. Właściwszym wydawałoby się zaznaczenie całego utworu jako jednej ścieżki bez zbyt długich przerw pomiędzy wariacjami. Kompozytor omawiane przejścia opisał znakiem przecinka lub fermaty. Znaki te sugerują raczej oddech lub delikatne oddzielenie.

O ile dłuższa przerwa pomiędzy drugą i trzecią wariacją zaburza nieco odbiór warstwy emocjonalnej całego utworu, o tyle jest wręcz wskazana pomiędzy trzecią i czwartą wariacją. W czwartej, stanowczo spokojniejszej wariacji *Lento cantabile, un poco rubato* tryb powraca znowu do tonacji nieco bardziej minorowej, utrzymanej w refleksyjno-kontemplacyjnym klimacie. Znaczenia nabiera tu legatowe prowadzenie melodii przy jednoczesnym przetrzymywaniu dłuższych dźwięków akompaniamentu. Jest to jeden z najtrudniejszych efektów, jaki towarzyszy realizacji polifonii na gitarze. W tej mocno polifonizującej wariacji Doktorant wykazał się dużym zrozumieniem problemu oraz jego opanowaniem.

Kolejna część *Allegretto grazioso (quasi Mazurka)* przynosi ponowne ożywienie tempa. Podobnie jak w uprzednio omawianym cyklu, ludyczny charakter melodii Doktorant uzyskuje tu dzięki krótkiej artykulacji *staccato* i *portato*. Fraza tego fragmentu jest dość trudna do interpretacji, ponieważ, będąc wciąż jakby powstrzymywaną poprzez zmiany wartości rytmicznych, dąży jednocześnie do kulminacji, którą widzimy w ostatniej wariacji. Słuchając nagrania, stwierdzam, że Bartosz Paprot świetnie poradził sobie i w tym miejscu z kształtowaniem wyrazu artystycznego. Pomimo dwoistego charakteru frazy emocje wyraźnie narastają, a słuchacz może doskonale wyczuć zbliżający się finał. Tu niestety, podobnie jak w przypadku drugiej i trzeciej wariacji, zbyt długa przerwa między ścieżkami nie pozwala w pełni odebrać dramaturgii utworu jako całości.

Szósta, finałowa wariacja *Allegro con molto* to żwawe popisowe *fugato*, w którym widzimy trzy- lub czterogłosową fakturę. Poprzez perfekcyjne kształtowanie artykulacji i dynamiki Doktorant w bardzo ekspresyjny sposób prowadzi narrację frazy, eksponując jednocześnie temat w poszczególnych głosach. Emocje narastają, aby w pewnej chwili po dramatycznym zawieszeniu zwodniczo powrócić do spokojnego, zamyślnego tematu.

Kolejną wariacyjną pozycją na płycie nawiązującą z kolei do stylistyki baroku jest skomponowane w 1953 roku *Passacaille*. Jest to utwór rozbudowany, pełen dramatycznych zwrotów. Długa fraza tematu pojawia się w nim szesnastokrotnie i opracowywana jest na wiele sposobów. Grający zadbać musi tu szczególnie o czytelność poszczególnych przebiegów tematu. Bogata, zazwyczaj trzygłosowa faktura sprawia, iż w gąszczu problemów technicznych łatwo jest zatracić przebieg emocjonalny linii melodycznej. Wykonanie Bartosza Paprota pod tym względem określić możemy jako wzorcowe. Wykonawca w bardzo klarowny sposób wiedzie słuchacza poprzez meandry emocjonalne frazy, oddając wszelkie jej niuanse.

Zwieńczenie płyty to cykl *Inventions pour Guitare* napisany w hołdzie dla Jana Sebastiana Bacha. Podobnie jak w poprzednich utworach znajdziemy tu rozbudowaną polifonię. Cykl stanowi swego rodzaju suitę barokową, w której Tansman zestawia fragmenty o charakterze tanecznym z fragmentami o charakterze swobodnej improwizacji.

Po starannym i analitycznym zapoznaniu się z nagraniami Bartosza Paprota stanowiącymi efekt przeprowadzonych przez niego badań stwierdzam, że wykonuje on utwory Aleksandra Tansmana z wielką muzykalnością i dogłębnym zrozumieniem frazy. Efekt taki możliwy jest tylko dzięki wnikliwej analizie utworu w kontekście kształtowania jego przebiegu emocjonalnego oraz w odniesieniu powstałych w tym procesie wniosków do konkretnych rozwiązań technicznych w zakresie stosowanej aplikatury. Nagrania charakteryzują się więc swobodą wykonawczą, wirtuozerią, wyrazistością ekspresji. Zróżnicowana, pełna kontrastów dynamika i agogika, przemyślana i konsekwentna artykulacja, a także swobodne operowanie kolorem sprawiają, że utwory nabierają w wykonaniu Bartosza Paprota pożądanego, barwnego wyrazu artystycznego.

Dzieło artystyczne przyjmuję z zadowoleniem.

Ocena opisu dzieła artystycznego:

Opis dzieła artystycznego przedstawiony przez Doktoranta zawiera 84 strony. Rozprawa doktorska składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, streszczenia w języku angielskim, bibliografii, spisu materiałów nutowych oraz spisu fotografii, rysunków i tabel. Do rozprawy doktorskiej dołączone są także propozycja tematu i koncepcja pracy doktorskiej.

W opisie dzieła artystycznego Bartosz Paprot:

- we wstępie wprowadza w świat zagadnień związanych z interpretacją utworów Aleksandra Tansmana, przedstawia cel pracy i metody badawcze, jakimi będzie się posługiwał, opisuje strukturę pracy;
- w rozdziale pierwszym przedstawia sylwetkę Aleksandra Tansmana, przybliża źródła inspiracji, jakim ulegał kompozytor, opisuje cechy jego stylu kompozytorskiego, opisuje walory artystyczne muzyki gitarowej Aleksandra Tansmana, przedstawia wpływ jego kompozycji gitarowych na pozycję gitary w świecie muzycznym;
- w rozdziale drugim poddaje szczegółowej analizie muzycznej i wykonawczej utwory zawarte w dziele artystycznym; przedstawia, jak fraza muzyczna oraz wyraz artystyczny definiowane są przez prof. Marka Podhajskiego; wyjaśnia, jaki wpływ na kształtowanie frazy ma palcowanie i umiejscowienie dźwięków w konkretnym miejscu na gryfie; pokazuje, w jaki sposób rozumienie frazy wpływa na kształtowanie wyrazu artystycznego; zwraca uwagę na rozbieżności niektórych

edycji utworów Aleksandra Tansmana z oryginalną myślą kompozytora; przedstawia autorskie pomysły interpretacyjne analizowanych kompozycji;

- w rozdziale trzecim opisuje postrzeganie muzyki gitarowej Aleksandra Tansmana przez wykonawców; zwraca uwagę na zbyt płytkie jej traktowanie; zwraca uwagę na konieczność wiernego oddawania intencji kompozytora podczas dokonywania opracowań jego muzyki; wykazuje, jak wymagająca interpretacyjnie i wykonawczo jest muzyka Aleksandra Tansmana; zwraca uwagę na uniwersalne walory twórczości kompozytora;
- w zakończeniu zwięźle przedstawia efekty swoich badań;
- w bibliografii zamieszcza jedenaście pozycji książkowych.

Odnosząc się do części opisowej rozprawy doktorskiej Bartosza Paprota, stwierdzam, iż jest ona ciekawa, chociaż – ze względu na skomplikowaną materię tematu – dość trudna w odbiorze. Stosując zróżnicowane metody badawcze, takie jak analiza frazy, analiza harmoniczna, analiza formy utworu, analiza wariantów palcowania, analiza słuchowa różnych wykonań czy analiza kontekstu historycznego dokonywanych opracowań, Doktorant przeprowadził badania, których wyniki wiodą do właściwych wniosków. Są nimi: konieczność zwracania większej uwagi na sposób frazowania w procesie kształtowania wyrazu artystycznego wykonywanych utworów; konieczność dokonania wnikliwej analizy formalnej i harmonicznej w celu zrozumienia przebiegu emocjonalnego utworu; zwracanie większej uwagi na stosowanie przemyślanej aplikatury; konieczność pogłębienia znajomości i rozumienia środków wyrazu prowadzących do stylowego wykonywania muzyki. Wyniki te zawarte są zarówno w tekście opisu, jak i przede wszystkim w charakterze interpretacji utworów stanowiących dzieło artystyczne. Postulowane przez Doktoranta zwrócenie szczególnej uwagi na konieczność dążenia do realizacji intencji Aleksandra Tansmana podczas opracowywania jego dzieł uważam za bardzo wartościowe.

Opis pracy doktorskiej napisany jest językiem bogatym, ale zarazem zrozumiałym. Zawiera wiele ciekawych, mało znanych faktów dotyczących Aleksandra Tansmana. Przedstawione przez Bartosza Paprota badania dowodzą, iż dysponuje on dużą wiedzą zarówno muzyczną, jak i ogólną.

Opis dzieła artystycznego oceniam pozytywnie.

Konkluzja:

Niniejszym stwierdzam, iż mgr Bartosz Paprot w przedstawionej pracy doktorskiej wykazał się dojrzałością i samodzielnością artystyczną, popartą wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami odpowiednimi do samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej. W moim głębokim przekonaniu

jego praca pt. ***Fraza muzyczna jako sposób kształtowania wyrazu artystycznego na podstawie wybranych utworów Aleksandra Tansmana na gitarę*** stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wnosząc zarazem znaczący wkład w rozwój dziedziny sztuk muzycznych. Doktorant rozwiązał założenie zarówno teoretyczne, jak i artystyczne, i tym samym spełnił wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595 wraz ze zmianami).

Stawiam wniosek o przyjęcie w całości rozprawy doktorskiej mgr. Bartosza Paprota.

A handwritten signature in black ink, reading "Jakub Wiedobord". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'J' and a decorative flourish at the end.